

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Moralia

Plutarchus

Francofurti, 1620

De capienda ex hostibus utilitate

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1372)

κατάπερ ἱεροδύμος οἰκοδομήματα καὶ βασιλικὰ, τῆ βίου
 κεκρότηται χρυσία κρητὶς, ὅθεν εἰκὴ παροίονται τῶν γινο-
 μένων, ἀλλ' οἷον ἀπὸ σταθμῆς τῆ λόγου παροίονται καὶ παροί-
 ον ἰσοῦσιν ἕκαστον. Ἐπὶ οὖν τὸν Πολύκλειτον οἰόμεθα λέ-
 γειν ὡς ἐστὶ χαλεπώτατον αὐτῶν τὸ ἔργον, οἷς αὐτὸς ὄνυχά ο
 πηλὸς ἀφίκεται.

Π Λ Ο Υ Τ Α Ρ Χ Ο Υ Π Ω Σ

αἴτις ἔχει ἐχθρὸν ὠφελίτη.

ΡΩ μὲν οὖν τὸν παροίοντα, ὃ Κορινθί-
 λιε Πύλαρχος, ἀπὸ πολιτείας ἤρπασεν ἔ-
 πον, οἷον ὠφέλιμα τοῖς κρηνοῖς ὠφελίμος
 ἂν, ἀλυπώτατον ἴδμεν τοῖς ἐπιτυχάνοις
 παρέχεται αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ χρεῖται μὲν ἀ-
 φροσύνη (ὡς περὶ σοφοῦ τὴν Κρήτιον) ἀ-
 ρεῖν ἔστι, πολιτεία δὲ μήτε φθόνον οὐλοχῆα, μήτε ζήλον ἢ
 φιλονεικίαν, ἔχθρας γνησιώτατα πάτη, μέγιστον δὲ γέ-
 νον δὲ εἰ μὴδὲν ἄλλο, ταῖς ἐχθραῖς αἰφιλίαν συμπλέκεισιν
 ἡμᾶς (ὃ καὶ Χίλων ὁ σοφιστοῦσας, τὸν εἰπόντα μὴδὲν ἔχθρ
 ἐχθρὸν ἠρώτησεν εἰ μὴδὲ φίλον ἔχει) δοκεῖ μοι τὰ τε ἄλλα πε-
 εἰ ἐχθρῶν τῶν πολιτικῶν διεσκέφθαι παροίονται, καὶ τῆ Ζε-
 νοφάντος ἀκηχθέναι μὴ παρέρχως, εἰπόντος ὅτι τῶν ἐχθρ-
 ῶν ἔστι καὶ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὠφελίσηται. ἀπὸ οὖν εἰς τὸ
 παροίον εἰπεῖν μοι παρέστη, στωαζαγῶν ὁμοῦ τοῖς αὐτοῖς ὀνί-
 μασιν ἀπέσαλκῆσαι, φησὶ μὲν ὡς οὐκ ἔστι μάλιστα τῶν ἐν
 τοῖς πολιτικῶν ὠφελίμασι γεγραμμένων. ἐπεὶ κακίον
 τὸ φιλίον ὁρᾷ σε παροίοντα ἔχοντα πολλὰς.

Ἐξήκει τοῖς παλαμοῖς ἔπει τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἀλλο-
 φείων ζῶων μὴ ἀδικεῖσθαι, καὶ τὸ τῶν παρὸς τὰ θεῖα τέ-
 λος εὐαγῶν ὀκείνοισι· οἷον ὅτι ὑπερβῆν ἢ ἢ χρεῖσθαι μαδόντες
 αὐτοῖς, καὶ ὠφελουῖται ἀπὸ τρεφόμενοι, καὶ θεῖον ἀμ-
 φισπύροισι, καὶ χολαῖς καὶ πιτύαις ἰατρῶν ἄνδρων, καὶ δέρμα-
 σιν ὀφελίσηται αὐτοῖς. ὡς τε ἄξιον εἶναι δεδιέναι μὴ τῶν θε-
 ρείων ἐπιλιπόντων τὰ ἀνθρώπων, θεῖον δὲ ὁ βίος αὐτῶν γέ-
 νηται, καὶ ἀπορῶν καὶ ἀνήμερος. ἐπεὶ τοῖσι τοῖς μὲν ἄλλοις
 ἱκανὸν ἔστι τὸ μὴ πάσχειν ἔπει τῶν ἐχθρῶν κακῶς, τοῖς δὲ νοῦ
 ἔχοντα ὁ Ζενοφάν καὶ ἀπὸ τῶν ἀφροσύνην ὠφελίσηται
 φησιν, ἀπὸ τῶν μὲν οὐχ ἔχθρῶν, ζητεῖν δὲ μέθοδον καὶ τέχνην δι' ἧς
 τὸ παροίον τὸ καλὸν εἰς χρεῖς ἐχθρῶν ζῆν ἀδιώατον
 ἔστι. οὐδὲν αὖτε παρὸν δὲ ζῆμερῶσιν δίδρον ὁ γεωργός, ὅθεν
 παρὸν ἀσπύσηται θεῖον ὁ κρηνοῖς ἐζητήσασιν οὐκ κατ'
 ἐτέρας χρεῖας, ὁ μὲν οὖν τῶν ἀκέρπων, ὅθεν ἀπὸ τῶν ἀγέμων
 ὠφελίσηται τῆς θαλάσσης τὸ ὕδωρ ἀποτὸν ἔστι καὶ πονηρὸν,
 ἀλλ' ἰχθῦς τρέφει, καὶ πόμπιμον ἔστι πρὸς τὴν καὶ πορβύσιμον
 ὄχημα τοῖς κρηνοῖς. τῶν σατύρων τὸ πῦρ, ὡς παροίον
 ὠφελίσηται, βουλομένου φιλήσασιν καὶ παροίοντα, ὁ Γεωργικός,
 Γεωργικός ἡμῶν ἀπὸ πηλῶσιν οὐ γὰρ καί τὸν ἀλάμνον
 ἀλλὰ φάσκει παρέχει καὶ θερμότητα, καὶ τέχνης ἀπάσης ὀρ-
 γανὸν ἔστι τοῖς χρεῖσθαι μαδόνσι. σκόπει δὲ καὶ τὸν ἐχθρὸν, εἰ
 βλαβερός ἂν τὰ ἄλλα καὶ δυσμεταχείριστος, ἀμφοτέρωσιν ἀ-
 φιλίον ἐδίδωσιν αὐτῶν καὶ χρεῖσθαι οἰκείαν, καὶ ὠφελίμος ἔστι.

remus, an damnosus cæteroqui & intractabilis, quodam tamen modo ansam sui utendi præbeat.

veluti sacri ac regii ædificii, iactum iam est aureū
 fundamentum, nihil eorum quæ aguntur temere
 admittunt: sed veluti amussi rationis aptant singu-
 la atque concinnant. quo de ædificio vsurpari
 potest Polyclati dictum qui difficilimum opus
 tractare eos pronunciauit, quibus lutum est ad
 vnguem exigendum.

PLVTARCHI DE CAPIENDA

ex hostibus vtilitate, Libellus.

Videmus te, Corneli Pulcer, si-
 mul cum reip. administratio-
 ne mansuetissimum vitæ ge-
 nus delegisse, in quo cum ma-
 xime publico profis, priuatim
 compellantibus te facilimum
 iucundissimumque præbes.
 Enimvero regionem aliquam inuenire licet, quæ
 feris careat, quod de Creta narratur. respub. autē
 nulla adhuc extitit, quæ nullam inuidiam, nullam
 æmulationem aut studium contendendi, qui sunt
 affectus inimicitis generandis fecundissimi, pro-
 tulisset. Quod si nulla alia res, ipsæ saltem nos ini-
 micitis implicarent amicitia. quod & Chilo ille
 sapiens sensit, cum ē dicente neminem se habere
 inimicum, interrogauit, nullumne etiam amicum
 haberet. Itaq; viro in republ. versanti cum alias de
 inimicis disquisitio mihi non videretur negligēda,
 tum Xenophontis dictum attente considerandū,
 qui cordati hominis pronunciat esse, Etiam ex ini-
 micis vtilitatem capere. Quæ itaque ea de re nu-
 per mihi differere subiit, ea totidem conscripta
 verbis ad te mitto, ommissis maxime his quæ in præ-
 ceptis reipubl. administrandæ scripsimus: cum vi-
 deam illum tibi librum frequenter esse ad ma-
 num. Præcis hominibus satis fuit, à diuersæ natu-
 re animalibus nullam accipere iniuriam: isq; fuit
 finis certaminum aduersus feras. Posteriores et-
 iam in suos vertere eas vsus didicerunt, carnibus
 vescentes, pilis vestientes se, fellis aut coaguli me-
 dicina vtentes, pellibus se armantes. adeo vt non
 iniuria metuendum sit, ne, si feræ homines defice-
 rent, vita humana esset futura belluina, inops, &
 fera. Proinde quoniam aliis satis est nullo ab ini-
 micis affici damno, prudentes autem etiam vtili-
 tatem ex iis capere Xenophon dixit: fidem eius
 dicto derogare non conuenit, ars tamen ac via &
 ratio quærenda est qua id bonum consequantur,
 quibus absque inimico viuere non licet. Non po-
 test quamuis arborem colonus exuere syluestri
 natura, neq; venator omnia cicurare animalia. in-
 uenta tamen est ratio, qua & ille ex sterilibus, &
 hic ex feris emolumentum aliquod caperet. Aqua
 marina neque potui est, & vitiosa: pisces tamen a-
 lit, hominibusque in diuersissimas regiones pro-
 ficiscentibus loco vehiculi est. Cum Satyrus ignē
 primo sibi visum osculari vellet & amplecti, mo-
 net eum Prometheus,

Barbam caper tuam deflebis protinus:

Tangentem adurit ignis. -- interim lumen

præbet, & calorem, & vsus gnaris instrumentum est omnium artium. Inimicum etiam confide-

remus, an damnosus cæteroqui & intractabilis, quodam tamen modo ansam sui utendi præbeat.

Multæ sunt res parum gratæ, inuisæ, & aduersæ iis quibus obtingunt, vides tamē & morbis corporis nonnullos ad ociūvfos, & laborib. alios oblatiscōfirmasse atq; exercuisse corpora. nonnullis ex filiū & iactura pecuniæ viaticū fuere ad otium & philo-
sophiā, vt Diogeni & Crateti. & Zeno cū nuncia-
retur nauim ipsius qua negociabatur fractam, Be-
ne facis, inquit, fortuna, quæ nos intra palliolum
cōpellis. Sicut n. animalū ea quæ validissima sunt
ventriculo & fanitate firmissima, serpentes ac scor-
pios vorant atq; concoquunt, quæ dā etiam lapidi-
bus & testis aluntur vigore & calore spiritus altera-
tis, cū contra languidū & morbosū vino & pane sum-
to nauseant. ita stulti amicitias etiam corrūpunt,
prudētes etiā inimicitias vti cōmode norunt. Pri-
mo omniū id quo inimicitie maxime nocēt, cau-
tis videtur mihi fieri cōmodissimum. Quid nam
illud est, inquires? Inimicus perpetuo vigilans res
tuas infensus obseruat, circuitq; vitam tuam, vndi
qua; an fam nocendi captans, neq; tantum per-
querum visu vt Lynceus penetrat, aut per lapides
vel testas, sed & per amicos, famulos, familiares
quoscuq; quid rei geras p virili explorās, & quid
consilii capias per cuniculos inquirens ac perscru-
tans. Nam sæpe nobis nō obseruantib. ob cuncta-
tionē & negligentia ægrotant atq; adeo moriūtur
amici. Inimicorū tantum nō etiam somnia curio-
sitate nostra perquirimus. morbus quidē, æs alie-
num, diffidium cum vxore tuum facilius te ipsum,
quam inimicum fefellerit. Maxime autem peccatis
inhæret inimicus, ea; inuestigat. & sicut vul-
tures ad odorem corruptorum putredine cada-
uerum feruntur, pura & sana non sentientes, ita
inimicum vitia vitæ maleque affectiones mouēt,
ad hæc affiliunt maleuoli, ea; arripiunt & laniant.
Vtile igitur est, vt vsquequaque cautus tibi; at-
tentus viuas, & neq; vel dicas vel agas quicquam
temere aut inconsideratē, sed vitam tanquam in
exacta victus ratione conserues omnis reprehē-
sionis securam. hæc enim cautio sic reprimens ani-
mi motus, rationemq; in officio cohibēs, studi-
um ingenerat atq; institutum recte inculpatē; vi-
uendi. Ac quemadmodum continentibus vicinorū
bellis atq; expeditionib. ciuitates edoctæ bo-
nas leges reipublicæ; sanam formam seruare vo-
lunt: ita qui ob inimicitias coacti sunt sobrieviuere,
& a negligentia sibi incuriaque cauere, nihilq;
nisi subductis vtilitatis rationibus agere, eos con-
suetudo etiam non sentientes ad vitæ rationem
errorum vacuam adducit, moresque componit &
ornat, vel paululum adiuuante doctrina. Quibus
enim in promptu est illud semper,

Proh, quam gauderet Priamus, Priamog. creati:

eos id monet, dehortaturq; & deducit ab iis agen-
dis, quæ inimicis materiam gaudendi deridendiq;
essent præbitura. Equidem histriones atq; canto-
res scenicos videmus sæpenumero in theatris pro-
fese remissæ ac nulla cum alacritate aut solertia a-
gere: orta autem concertatione aduersus alios, nō
seipfos modo, sed & instrumenta sua maiore cum
diligentia ad certamen aptare, fides explorare,
accuratiusque concentum instruere & tibiis
canere. Ita & qui aduersarium sibi vitæ existi-
mationisque suæ paratum nouit esse inimicum,

μιλλα και ἀγώνηται πρὸς ἑτέρουσ, οὐ μόνον αὐτοῖσ, ἀλλὰ και τὰ ὄργανα μᾶλλον σπουδαστρειφοισ, χορδολο-
γιστῶτεσ και ἀκελβεστρον ἀρμολογιστῶτεσ και καθυλωτῶτεσ. οὐδὲσ οὖν οἶδεν ἀνταγωνιστην βίου και δόξησ τὸν ἐχθρον ὅταν,

A και τῶσ πρῶτα των ἀφίλα πολλὰ ἐκ ἀπεχθῆ και ἀτί-
παλα τοῖσ ἐντυγχάνουσιν ἀλλ ὅρασ ὅτι και νόσοισ ἐνιοι σώ-
ματος εἰσ ἀπρῶτα μοσιώλω ἐχρήσαντο, και πόνοι πολλοῖσ
πρῶσπεσόντεσ ἐρρώσαν και ἠσκησαν. ἐνιοι δὲ και πατείδοσ
ἐρησιν, και χρεμάτων ἀποβολῶ, ἐφόδον σχολῆσ ἐποιή-
σαντο και φιλοσοφίας, ὡσ Διογῆνησ και Κρατήσ. Ζεῶων δ,
τῆσ ναυκληρίας ἀπὸ σιωτρείδοσ, πυθόμενοσ εἶπεν, Εὖ
γε ὠτύχη ποιεῖσ, εἰ τὸν τείβωνα σιωτρεύουσα ἡμασ. ὡσ-
πρ γὰ τὰ ῥωμαλέα τοῖσ σωμαχοισ και ὑμεινότατα τῶσ ζῶων,
ὄφεισ ἐαδίοντα καταπέττει και σαρπίουσ, ἐστὶ δὲ ἀ και λίθοισ
B και ὄσπράχοισ τρέφεται, μεταβάλλουσι δὲ ἀτονίαν και ἡρ-
μότητα πνύματος· οἱ δὲ σικχοῖ και νοσώδεισ ἀρτον και οἶον
πρῶσ φερόμενοσ ναυλωσιν· ἔπωσ οἱ μὲν ἀιόητοι και τὰσ φι-
λίασ ἀσφτεροσιν, οἱ δὲ φρόνιμοι και τὰσ ἐχθρασ ἐμμε-
λῶσ χρεσάσαι δυνάσται. πρῶτον μὲν οὖν δοκεῖ μοι τῆσ ἐ-
χθρασ τὸ βλαβερώτατον, ὡτε λιμώτατον ἀνθρώποισ τοῖσ
πρῶσ ἐχουσιν· τί δὲ τῆσ ὅστι; ἐφειδόμενοι σου τοῖσ πρῶτα
C οἰκέτου, και ἀπὸ σιωτῆτουσ πόνουσ, ὡσ αἰυσὸν ἐστὶ φῶρων τῶ
πρῶτα ὄφθαλμοσ, και τὰ βουλοόμενα ἀσφύτων και διεφθνώμε-
νοσ. οἱ μὲν γὰ φίλοισ και νοσσιώτεσ ἡμασ πολλαχοῖσ και ἀπο-
θνήσκοντεσ λανθάνουσι, μέλλοντασ και ὀλιγοσύνωσ. τῶ δὲ
ἐχθροσ μονοουχῆ και τοῖσ ὀνειρουσ πολυπρῶτα μονοουχῆ νο-
σοῖ δὲ και δάμοισμοῖ και ἀσφρασῆσ πρὸσ γυνάικασ αὐτοῖσ ἐ-
κείνοσ μᾶλλον ἢ τὸν ἐχθρον λανθάνουσι. μάλιστα δὲ τῶ ἀ-
μύβω ἀνέχεται, και τὰσ δὲ χιχνάει και καθάπρ οἱ γύπεσ
ἀπὸ τῶσ ὄσμασ τῶσ διεφθροῦτων σωματῶτων φέρονται, τῶ δὲ
καθάρων και ὑμεινότων ἀσφθον σῶσ ἐχουσιν, οὕτω τὰ νο-
D σοῖτα τῶ βίου και φάυλα και πεπονθῶτα κινεῖ τὸν ἐχθρον,
και πρὸσ τὰσ οἱ μωσσιώτεσ ἀπλοισ, και τούτων ἀπλοισ
και σαρπῆτοισ. τῆσ οὖν ὡφελιμόν ἐστὶ, πῶν μὲν οὖν ἀ-
λαβοόμενοι ζῆν και πρῶσ ἐχθρῶσ ἑαυτῶσ, και μήτε πρῶσ-
τειν μηδὲ ὀλιγοῦσ και ἀσφεισκέτωσ, μήτε λέγειν, ἀλλ
αἰεὶ ἀσφουλάττειν ὡσ πρ σὶ ἀκελβῶσ ἀσφίτη τὸν βίον ἀσπῆ-
ληπτον, ἢ γὰ οὕτω σφείλλουσα τὰ πάθη και σιωχουσα τὸν
λογισμόν ἀλάβεια, μελέτη ἐμποιεῖ και πρῶσ ἀσφειν τῶ
ζῆν ὀπτεικῶσ και ἀσφκλήτωσ. καθάπρ γὰρ αἱ πολέμοισ
ἀσφσφῶνικοῖσ και σφραπείασ ἐνδεδεχέσασ σφφροσζομῶμα
E πόλεισ δινομῶσ και πολιτεῶσ ὑμεινοσασ ἡγάπησαν, οὐ-
τωσ τὸν δὲ ἐχθροσ ἰνασ ἀσφκαστέτεσ ὀπτηφειν τὰ βία,
και φυλάττειν τὸ ῥαθυμειν και καθάσφροειν, και μετ'
ἀσφρησῶσ ἐκασα πρῶσφειν, λανθάνουσιν εἰσ τὸ ἀσφμῶ-
τητον ὑπὸ τῆσ σφφειασ ἀσφμῶμοι, και καθάσφρομῶμο-
νοισ τὸν ἔσπον· αἱ και μικρὸν ὁ λόγωσ σφφεπιλαμβαῖνται.
Ὁ γὰρ,

Ἦκεν γηθήσασ Πείαμοσ Πείαμοῖο τε παῖδεσ,

οἷσ ἐστὶν αἰεὶ πρῶσφρον, ὀπτεσρέφει και ἀσφτρεπεί και ἀ-
φίσησ τῶσ ποιούτων ἐφ' οἷσ οἱ ἐχθροῖ καιροισ και καθά-
F γελασ, και μὲν τοῖσ πρὸ τὸν Διόνουσον τεχνίτασ ὀφωμῶ
ἐκλελυμῶμοισ και ἀποθύμοισ, και σὶ ἀκελβῶσ πολλα-
χοῖσ ἀσφνισομῶμοισ ἐν τοῖσ πρῶσφεισ ἐφ' αὐτῶν ὅταν δὲ ἀ-

πρὸς μᾶλλον αὐτῶν, καὶ τὰ πρῶτα περὶ σκοπεῖ, καὶ διεκρίσεται τὸν βίον. ἐπεὶ καὶ τὸ τῆς κακίας ἴδιόν ἐστι, τοῖς ἐχθροῖς ἀγνώσται μᾶλλον ἢ τοῖς φίλοις, ἐφ' οἷς δὲ ἀμάρτυρόν ἐστιν. ὅθεν ὁ Νασικῆς αἰολῶν ἱκανὸν καὶ λεγόντων ἐν ἀσφαλῆ γερνέει τὰ Ρωμαίων πρῶτα, Καρχηδοίων μὲν ἀνηρημένων, Ἀχαιῶν δὲ δεδουλωμένων, Νυῦ μὲν οὖν (εἶπει) ὅτι σφαλῶς ἐχθρὸν, μήτε οὐς φοβηθῶμεν μήτε οὐς ἀγνώσται, ἑαυτοῖς ἀπολελοιπότες. ἐπὶ τοῖσι πρῶτοι λαβεῖ τὴν Διογένηος ἀπόφασιν, φιλόσοφον σφόδρα καὶ πολιτικὴν οὖσαν. Πᾶς ἀμύνουμην τὸν ἐχθρὸν; αὐτὸς καλὸς καὶ καλὸς ἄνθρωπος. ἴππους ἐχθρῶν ὀράντες διδοκίμοι ἔλασσαν, κύνες ἐπαγνῆμοι, αἰ χρεῖον ἐκπεπονημένοι ἴδωσιν, ἀπὸ δὲ θαλασσιῶν κῆπον, ὅτι φέρονται. Ἡ οὖν αἰεὶ, σεαυτὸν ἐπιδεικνύμενος ἀνδρα δίκαιον, δεξιόφρονος, χρεῖον, ἐν λόγῳ διδοκίμων, ἐν πρῶτῳ καθαρόν, ἐν δευτέρῳ κόσμον, Βασιλεῦσιν αὐλακα. Δὲ φρονὸς καρπούμενον,

Εἴ τις τὰ κενὰ βλαστάνει βουλόμενα;

Νικῆμοι (Φοῖν Πίδαρος) ἀνδρες ἀγρυπνῶν δέδενται, ἐχθρῶν ὅσοι πρῶτοι, ἀλλ' ὅσοι νικῶμενοι αὐτοῖς ὀράσιν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἐπιμελεία, χρεῖον, μεγαλοφροσύνη, φιλανθρωπία, διεργασίαις. Ταῦτα ἀποσφίγει τὴν γλατταί, ὡς ὁ Δημοκρίτης Φοῖν, ἐμφράσει τὸ σῶμα, ἀγρυπνῶν πᾶσι ποιῶ, σὺ τὴν ἀφ' ἑσέως τῶν κακῶν. ἔξει γὰρ. εἴ τις αἰεὶ τὸν μισοῦντα, μὴ λαιδῶρει κίερον, μηδὲ μαλακόν, μηδὲ ἀκράτον, μηδὲ βαμολόχον, μηδὲ ἀειδύτηρον. ἀλλ' αὐτὸς ἀνὴρ ἰσχυρὸς καὶ σωφρόνεις, καὶ ἀλήθης, καὶ χρεῖον φιλανθρωπῶς καὶ δικαίως τοῖς ἐπιτυχασίαισιν. αἱ δὲ λαιδρῆσαι πρῶτα χθῆς, ἀπαγε πόρρωτά τε σεαυτὸν ὡν λαιδρῆς ἐκείνον ἐν δούτῃ ψυχῇ, περὶ σκοπεῖ τὰ σαθρὰ, μή τις καὶ σὺ ποτε ὑποφθνήσῃ κακία τὸ τῆς τραγῶδος,

Ἄλλων ἰατρῶν, αὐτὸς ἔλκεσι βρύων. αἱ ἀπαίδουτον

εἶπῃ σε, ὅτι πεινε τὸ φιλομαγῆς ἐν σεαυτῷ καὶ φιλόπονον αἰ δειλὸν, ἔγχε μᾶλλον τὸ θαρσαλέον καὶ ἀνδράδες. καὶ ἀσελγητὴ καὶ ἀκράτον, ἔξάλειφε τῆς ψυχῆς εἶπ λαιδρῶν ὅτι φιληδονίας ἵχνος. ὅσοι γὰρ ἀσχίον ὅτι βλασφημίας παλιδρῶν, ὅσοι λυπηρότερον. ἀλλ' εἶοικε καὶ τὸ τῆς φωτὸς ἀκλῶμενον μᾶλλον ἐνοχλῆν καὶ ἀσθενῆς ὀρεσίης, καὶ τῆς ψυχῆς οἱ πρῶτοι αὐτοῖς ἀναφροσύνη τοῖς ψυχρῶν ὑπὸ τῆς ἀληθείας. ὡς γὰρ ὁ κακίας τὰ νέφη, καὶ ὁ Φαῦλος βίος ἐφ' ἑαυτὸν ἔλκει καὶ λαιδρῶν. ὁ μὲν οὖν Πλάτων, ὅσοις ἀσχημῶδες ἀνθρώποις πρῶτα ἄνθρωποι, πρῶτος αὐτὸν ἀπὸν εἰσθε λέγει, Μὴ ποιᾶς ἐγὼ τοιοῦτος; ὁ δὲ λαιδρῶν τὸν ἐτέρου βίον, αἱ δὲ οὖν ὅτι σκοπεῖ τὸν ἑαυτοῦ καὶ μεταρμότη, πρῶτος τῶν αὐτῶν ἀπὸ τῶν καὶ ἀποσφίτων, ἔξει τὴν χρεῖον ἐκ τῆς λαιδρῆς, ἄλλως ἀχρηστοῦ καὶ κενοῦ δοκῶντος ἔχει ὄντος. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ γελῶσιν αὐτοῖς ὡν φαλακρῶς ἢ κερτὸς ἐτέροις εἰς ταῦτα λαιδρῆ καὶ σκώπη. γελῶσι δὲ ὅπως ὅτι τὸ λαιδρῆ καὶ σκώπῃ ὅπου ἀλλ' λαιδρῆ πρῶτος διδάσκον, ὡς Λέων ὁ Βυζάντιος ὑπὸ κερτῆ λαιδρῆ εἰς τὴν τῶν ὀμμάτων ἀδείειαι, Ἀνδρῶπινον (ἔφη) πᾶτος οἰεῖς, ὅτι τῆς νώτου φέρων τὴν νέμεσιν. οὐκ οὖν μηδὲ μοιχὸν λαιδρῆς, αὐτὸς ὡν παιδρῶν μὴδὲ ἀσῶτον, αὐτὸς ὡν ἀειδύτης.

Ἀνδρῶπινου γυναικὸς ὀμορφῆς ἔφους, τὸν Ἀδραστοῦ ὁ Ἀλκμαίων τὴν οὖν ἐκείνης; ὅτι ἀλλότριον ἀναίδητον ἑαυτῷ πρῶτος φέρων ὀνειδος,

A attentius seipsum observabit, res suas circūspiciet, vitamq; suam constituet. Nam & hoc vitii propriū est, quod cum peccamus, inimicos magis reuermur quā amicos. Itaq; Nasica nonnullis putantib. atq; affirmantibus re Romanam in tuto esse statu collocatā, deletis Carthagenensibus, & in seruitutē redactis Achæis: nunc vero, dixit, periculose res nostræ se habēt, qui neq; quos metuamus, neque quos reuereamur, nobis reliquos fecimus. Adde his Diogenis effatum, oppido philosophicū & ciuile. interroganti cuidam, Quo pacto vlciscar inimicū? respondit, si ipse probus honestusq; fias. Cū vident inimicorum equos præclare se gerere, aut laudari canes, molestia affici solent homines. si agrum probe excultum cernunt inimici, aut bene florentem hortum, ingemiscunt. Quid censes futurum, si te exhibeas spectandum iis hominem iustum, prudentem, frugi, in dicendo laudabilem, in agendo purum, in victus ratione mundum, *Sulcum profundum habentem in pectore consitum Tuo, veneranda consilia unde pullulent?*

Ait Pindarus homines victos linguam ita ligatam habere, vt mutire non audeant. Non simpliciter hoc, neq; de omnibus verum est, sed de his, qui superatos se vident ab inimicis industria, bonitate, magnanimitate, humanitate, beneficiis. hæc, vt ait Demosthenes, linguam auertunt, os obturant, spiritum intercludunt, silentium imponunt.

Tu te malis meliorem presta. nam licet.
Vis inimico vt ægre sit facere, noli ei exprobrare lasciuiam, mollitiem, intemperantiam, illiberalitatem: ipse fortis esto, castus, verax, humanumq; te & æquum iis cum quibus tibi res est præbe. Quod si ad maledicendum prouehere, cura vt quàm longissime absis ab iis, quæ alteri obiicis. excute animum tuum, vide vbi sis mendosus: ne tuum tibi vitium occinat illud tragædi, *Aliis mederi vis, ipse ulceribus scatens.*

D Si illiteratum dicis, studium discendi tuum laboremque intende: si timidum, excita fortitudinem tuam. Si lasciuū, dele ex animo si quod restat adhuc delitescens libidinis vestigium. Nihil enim turpius est aut molestius maledicto in autorem recidente. sed sicut refractum lumē magis lædit imbecillos oculos, ita & maledicta grauius offendūt, ab ipsa veritate in maledicentem retorta. Sicut enim Cæcias nubes, ita vitiosa vita opprobria ad se trahit. Plato sane quoties interfuisset hominibus contra decorum agētibus, digressus seipsum solebat ita alloqui: Numnam ipse quoque fortassis tali vitio laboro? Et qui vituperauit alterius vitam, si suam statim examinet atq; emendet, in diuersam partem dirigens atque auertens, aliquid ex conuiciado habebit vtilitatis: cum res ea alioquin inutilis ac vana & videatur & sit. Vulgo rident, si quis caluus aut gibbosus ipse, aliis eavitia exprobrat. In vniuersum vero ridiculum est iacere conuicium in alium, cum vicissim tibi conuicium ab eo reponi possit. Quale est quod Leo Byzantius gibbosus cuidam oculorum ipsi imbecillitatem exprobranti respondit: Humanum mihi infortunium vitio vertis, ipse in dorso Nemesis gestans. Nō itaq; ad alterium obiice alteri, ipse infano puerorum amore flagrans, neque prodigalitem, sordidus ipse.

E Alcmaeon Adrastum hoc maledicto incessit, *Alcmaeon Adrastum hoc maledicto incessit,*

F

Tibi que maritum interfecit suum est soror.
Quid Adraustus: non alienum sed proprium ei re-
ponit opprobrium,

Matrem nocasti tu manu tua tuam.

Et Domitius Crasso: nonne tu ob mortem mure-
næ quæ in viuario tuo alebatur plorasti? vicissim
Crassus: nonne tu absque vlla lacryma tres tuas v-
xores extulisti? Enimvero non ingeniosus fit aut
vocalis aut proteruus oportet qui infligere alte-
ri maledictum vult, sed inculpatus. videtur enim
deus nulli ita serio mandasse ut seipsum noscat, at-
que conuicium alteri facturo. ne vbi dixit quæ vo-
luit, quæ non vult audiat. Solet enim his euenire
illud Sophocleum: - *lingua abusus furili*

Inuitus audit, qui volens dixit male.

Hoc itaq; cōmodi inest in maledicendo aliis. Sed
nō minus utilitatis est in maledictis inimicorū au-
diendis. Vnde ab Antisthene dictū est recte, eum
qui salu^o esse debeat, opus habere vel pbis amicis,
vel inimicis vehemētissimis. quod illi admonēdo
peccantes, hi criminando à vitiiis auertant. Sed
quoniā nostra etate ad liberam reprehēsiōem voce
valde exili est prædita amicitia, loquax in adulan-
do, muta in castigando: audiēda est nobis ex ini-
micis veritas. Sicut n. Telephus domestico desti-
tutus remedio, vulnus hostili haste sanandū præ-
buit: ita quos defecit benevolus castigator, ii vt ini-
mici sermonē audiant necesse est, reprehēdentis
& punientis culpā: non animū maledicentis, sed
re ipsam considerantes. Iasonē Thessalū qui vole-
bat interficere, gladio vomitam eius aperuit, eaq;
rupta salutē homini attulit. sic sæpe conuiciū ab i-
rato aut inimico nobis inflictum, animi mor-
bum latentem neglectumve sanauit. Sed pleriq;
maledictis impetiti non considerant an vere illis
aliquid obiiciatur, quid sit in maledicente despi-
ciunt: & instar athletarum puluerem cōuiciorum
sibi ipsis non detergent, sed eodem alios consper-
gunt atque opplent, atque ita cum his luctantur
seque mutuo deiiciunt. Enimvero ab inimico
crimine aliquo notatus, si id verum sit, maiore stu-
dio id expurgare debes, quam vestis aliquam cō-
monstratam maculam. Si falsum, tamen qua-
renda est causa quæ criminationi occasionem de-
dit: cauendumque & verendum, ne impruden-
tes tale aliquid aut simile eius quod obiectum fuit
committamus. Verbi gratia, Lacydem Argiuo-
rum regem comæ quedam dispositio, & incessus
delicior, calumniæ mollitiæ obnoxium reddi-
dit, vt & Pompeium, hominem à mulierositate
& libidine remotissimum, quod vno digito ca-
put scaberet. Crassus insimulatus est incestæ cum
Vestali quadam virgine consuetudinis, quodcum
ab ea emere prædium quoddam pulcrū cuperet,
sæpius eam demerendi gratia conueniret. Postu-
mia quod promptius rideret, & cum viris libe-
rius colloqueretur, in suspicionem non seruata
pudicitia venit, ita quidem vt etiam causam in
iudicio cogere diceret. & infontem criminis
compertam Sp. Minucius pontifex maximus cum
absolueret, monuit ne verbis vitæ castimoniam
non æquantibus vteretur. Themistoclem etiam
innoxium, amicitia cum Pausania vsus & missi cre-
bro nuncii ac litteræ, in suspicionem proditiōis
vocauerūt. Ergo cū aliquid obiicitur falsum, nō id
ideo qui verū nō est, contemni debet aut negligi:
sed circumspectandū, quod nā tuū dictū aut factum

A Σὺ δὲ αὐτόχρη γε μηδὲς ἢ οὐ γένοιτο. *παρὰ τὸν*
Κραίσσον ὁ Δομίλιος, Οὐ σὺ μωραίνης ἐν ζῶσσι σοι
τρεφομένης, εἶτα ἀποθαιούσης, ἐκλαύσας καὶ ὁ ἕτερος,
Οὐ σὺ τρεῖς γυναῖκας ἐκχομίσας ἐδάκρυσας. ὅσα δὲ φῶα
δεῖ τὸν λαιδρῶν ἄνθρωπον εἶναι καὶ μεγαλόφωνον καὶ ἰταμόν, ἀλλ'
ἀλοιδρῶν καὶ ἀνέγκλητον. ὅθεν γὰρ οὕτως εἴοικε παρὰ
τῶν θεῶν, ὡς τὰ μέλλοντι φέγγει ἕτερον, ὅ γινώσκουσι τὸν
ἴνα μὴ λέγοντες ἀγέλοισιν, ἀκούωσιν ἂ μὴ γέλοισι. Φίλει
γὰρ ὁ ποιότος (κτ' τὸν Σοφοκλέα)

B - γλώττω ἐν χέρας μάλιστα,
Αἰκὼν ἀκούειν οὐδέ κων εἴπω λόγους. *ποῦ μὲν οὖν*
ἐνεστὶ τὸ λαιδρῶν τὸν ἐχθρὸν ἀφελίμον καὶ χησίμον. ὅσα ἐ-
λαττον ἢ ἕτερον τὸ λαιδρῶν καὶ κακῶς ἀκούειν αὐτὸν ὑ-
πὸ τῶν ἐχθρῶν ὅθεν ὀρθῶς ὁ Ἀντιθένης εἶπεν ὅτι τοῖς μέλλου-
σι σώζεσθαι, ἢ φίλων δεῖ γινώσκων ἢ ἐχθρῶν ἐχθρῶν. οἱ μὲν
γὰρ νοσητεῖν τοῖς ἀμάρταντας, οἱ δὲ λαιδρῶν ἀ-
ποτρέποισι. ἐπεὶ ἡ φιλία τανῶν ἰσχυρόφωνος γέγονεν ἐν τῶν
παρρησιάζεσθαι, καὶ τὸ κηρακδῶν αὐτῆς ἀλλοῖσιν, τὸ ἰσ-
θετεῖν ἀναυδῶν, ἀκούειν ἔστι παρὰ τῶν ἐχθρῶν τῶν ἀλή-
θειαν. ὡς γὰρ ὁ Τήλεφος οἰκεία μὴ τυγχάνων ἰατροῦ, τὰ πο-
λεμικῶν δόξα τὸ ἔλαχος ἕω ἔθηκεν, οὕτως τοῖς ἀπορῶν-
τας ἀνοίας νοσητεῖν, ἕω μὲν ἀνάγκη μισοῦντος ἐχ-
θεροῦ λόγους, αἰ ἐλέγχῃ καὶ κηρακδῶν τῶν κακῶν σκεπτοῦσθαι
τὸ ἔργον, ἀλλὰ μὴ τῶν γινώσκων τῶν κακῶς λέγοντος. ὡς παρ'
γὰρ τὸν Θεσσαλὸν Περικλέα κτεῖναι ἀφαιρηθεῖς, ἔπαυσε
τὰ εἶπει τὸ φῦμα, καὶ διεῖλεν οὕτως ὥστε σωθῆναι τὸν αἰ-
δεσπον, καὶ ἀπαλλαγῆναι τὸ φῦμα τῶν ἀφαιρηθῶν. οὕτω πολ-
λάκις ἕω ὀργῆς ἢ ἐχθρας παρὰ πεσοῦσα λαιδρεία, κακῶν
ψυχῆς ἢ ἀνοίας ἀμολοῦντος ἢ ἀμελοῦντος ἐτερέπιδσεν. ἀλλ' οἱ

C πολλοὶ λαιδρῶν εἶναι, ἢ σκεπτοῦσθαι εἰ παρὰ τῶν αὐτοῖς τὸ λε-
γόμενον, ἀλλὰ ἢ παρὰ τῶν ἕτερον τὰ λαιδρῶν, καὶ κα-
κῶς οἱ παλαιότεροι τῶν κένων, οὐχ ἑαυτῶν ἀποφῶσι τὰς
λαιδρείας, ἀλλὰ συμπάσοισιν ἀλλήλους, εἶτα φέρονται
καὶ ἀναχρῶν ἰσχυροῦσιν ἕω ἀλλήλων. δεῖ δὲ
ἀκούσασθαι κακῶς ἕω ἐχθροῦ, τὸ μὲν παρὰ τὸν ἀφαιρῆναι αὐ-
τῶν μᾶλλον ἢ κηλίδα παρὰ τὸν ἰματῖα καὶ δεῖχθῆσαν
ἀλλὰ δὲ ἐπιλέγειν τὰ μὴ παρὰ τὸν ἰματῖα, ὅμοιος ζητεῖν αἰτίας ἀφ' ἧς
ἢ βλασφημία γέγονε, καὶ φυλάττεσθαι καὶ δεδῆναι μὴ π
λαιδρῶν ἢ σκεπτοῦσθαι ἢ ὅμοιον τὰ λαιδρῶν παρὰ τὸν ἀφαιρῆναι
ταῖοντες ὅτι Λακόνδην τῶν Ἀργείων βασιλέα, κέρως πινὸς
ἀφαιρηθεῖς καὶ βασιλεῖα τρυφερώτερον εἰς μαλακίαν διέ-
βαλε καὶ Πομπήιον, ὅ ἐν κηρακδῶν δακτύλῳ τῶν κε-
φαλῶν, πρῶτον τῶν φιλότητος καὶ ἀκρασίας ὄντα. Κραίσ-
σος δὲ τὴν ἱερὰν μιᾶ παρὰ τῶν αἰτίας ἔσχε πλησιάζειν, κηρακδῶν
τὴν κηρακδῶν ὡνήσασθαι παρ' αὐτῆς βουλομένης, καὶ ἀφ' ἧς τὸ
πολλάκις ἐν τυγχάνων ἰδία καὶ κηρακδῶν. Ποσειδῶν
δὲ γὰρ παρὰ τῶν ἕτερον, καὶ ἀλλοῖσιν κηρακδῶν θεασυ-
τέρα παρὰ τῶν ἀφαιρηθῶν, διέβαλεν, ὥστε κηρακδῶν φησὶς. ἀ-
φαιρηθεῖς μὲν κηρακδῶν τῶν αἰτίας ἀπολύσας δὲ αὐτῶν ὁ ἀφαιρῆναι
κηρακδῶν Σπόριος Μινοῦκιο, ἕω ἐμνησε μὴ κηρακδῶν λόγους
ἀσμενοτέροις τῶν βίαι. Θεμιστοκλεῖ δὲ Παυσανίας μὴδὲν ἀφαιρῆναι
κηρακδῶν παρὰ τῶν ἕτερον τῶν ἀφαιρηθῶν, ἀλλὰ τὸ κηρακδῶν
φίλων καὶ κηρακδῶν σκεπτοῦσθαι καὶ πέμπειν παρὰ τὸν ὅταν ἐν
ληχθῆναι μὴ ἀληθῆς, ἕω ὅτι φεῦδος ἔστι δεῖ κηρακδῶν καὶ
ἀμελοῦσθαι, ἀλλὰ σκεπτοῦσθαι τὸ ὑπὸ τῶν λαιδρῶν ἢ ἀφαιρηθῶν,

E
F

ἢ ἀπουδαζομένων, ἢ στυγίων, ὁμοίωται τῇ ἀλαβολῇ παρέ-
 ρηκε, καὶ τὸ διδασκαλῆς καὶ φιλίας. εἰ γὰρ ἕτεροι παρὰ
 γμασιν ἀβουλήτοις περὶ πόντους, διδάσκονται τὸ χρησίμου
 (ὡς παρὰ τὴν Μερῶπι φησὶν, - αἱ τύχαι δέ με, Μιαδὸν λαβῶ-
 σαί τ' ἔμω' τὰ φίλιπατα, Σοφίω' ἔθηκα) τί κωλύει διδά-
 σκαλον ἀμείδον λαβόντα, τὸν ἐχθρὸν, ὡφελήθειαι καὶ μα-
 θεῖν τι τῶν λαμβανόντων; πολλὰ γὰρ ὁ ἐχθρὸς μάλλον ἀγαθά-
 νεσται τῷ φίλῳ· τυφλοῦται γὰρ τὸ φιλοῦν παρὰ τὸ φιλούμε-
 νον, ὡς ὁ Πλάτων φησὶ. ὧ δὲ μισεῖν, μετὰ τῷ πολυπρα-
 γμονεῖν καὶ τὸ λαλῆν ἔνεστιν. ὁ ἴερων ἑσπῆτος τῶν ἐχθρῶν
 εἰς τὴν δυσωδίαν ἐλοιδορήθη τῷ σόματος· ἐλθὼν οὖν οἴκα-
 δε παρὰ τὴν γυναικα, Τί λέγεις; (εἶπεν) ὧ δὲ σύ μοι
 ἔπ' ἐφρασαί; ἢ ὅσα σάφρων καὶ ἀκχευ, ὧ μὲν (εἶπεν)
 ὅτι τοιοῦτο πρῶτον ὅσοισιν οἱ ἄνδρες, οὕτω καὶ τὰ ἀγαθήκα καὶ
 τὰ σαμαθικά, καὶ τὰ καταφαιή πασι, ὧ δὲ τ' ἐχθρῶν μαθεῖν
 παρὰ τὸν ἔστιν ἢ τῶν φίλων καὶ στυγίων. αἰδὼ δὲ τούτου, τὴν
 παρὰ γὰρ τῶν ἐγκρατεῖων, οὐ μικρὴν ἄρετης μέρος οὐσαν,
 ἑσπῆσον αἰετὰ λογισμῶ καὶ πειθῆσιον ἔχον ὅσα ἔστιν, αὐ-
 μήνις ἀσκήσι καὶ μελέτη καὶ φιλοποία τὰ κακία τῶν
 παθῶν, οἷον ἔστιν ἡ ὀργή, κατεργάσεται ἢ γὰρ ἀκρυσίως ἐκπί-
 πλουσα φωνή, καὶ τὸ, - ἔπος φύγῳ ἕρκος ὀδύτων, καὶ τὸ
 ἔνια ἐξίπλοσται τῶν ῥημάτων αὐτόματα, ποῖς ἀσκήσις
 μάστιγα θυμοῖς, οἷον ὀλιγαίνοισι καὶ ἀφάρροισιν ἐπιγί-
 γνεται, δι' ἀδένειαν θυμῶ, δι' ἀκρατῆ γνώμην, ἀλαίτηθε-
 σία, λῶρου, κρυφοτάτου παρὰ γματος, βαρυτάτη ζημία
 (καὶ τὸν θεῖον Πλάτωνα) καὶ ὧ δὲ θεῶν ἔπειτα καὶ ὧ δὲ ἀ-
 δεσπῶν ἢ ὀργή, παρὰ γὰρ ἀνὸν αὐτοῦ θυμῶ, οὐ μόνον ἀ-
 διψον, (ὡς φησὶν Ἰπποκράτης) ἐπὶ ὀλιγοδρασμῶν καὶ Σω-
 κρατικῶν, μάλλον ἢ Ἡρακλῶν, εἴγε κακείνος

Οὐδὲ ὅσον μῦθα εὐγεραῶν ἐμπάζετο μύθων.
 οὔτε μὲν τούτου σεμνότερον καὶ καλλίον ἔστι τὸ λοιδορευῶντος
 ἐχθροῦ τῶν ἡσυχίας ἀγῆν, λιασάδα πέτερον φιλοκέρτομον
 ὡς παρὰ τὸν ἡσυχίῳι· ἀλλὰ μίζων ἢ ἀσκήσις ἀνὸν ἐπι-
 σθῆς, λοιδορευῶντα φέρειν σιωπῆ, πάντο ῥαδίως οἴσει γυναι-
 κῶς ὀρμῶν κακῶς ληρύσις, καὶ φίλου φωνῆς, καὶ ἀδελ-
 φοῦ πικροτέρως ἀκρυῶν, ἑσπῆσον ἀδούλωτος· πατεῖ δὲ
 καὶ μητεῖ τυπτόμενος καὶ βαλλόμενος, παρὰ γὰρ ἀνὸν καὶ
 ἀμυλῶντον σιωπῶν. ὁ μὲν γὰρ Σωκράτης ἔφερε τῶν Ξανθίπ-
 πην, θυμοῦ ἢ οἴσαν καὶ χαλεπήν, ὡς αἰ' ἀκρότως σιωποῦ-
 μένος ἑτέροις, αὐτὸς κείνῳ ἑσπῆσον ἐπιθῆ· πολὺ ἢ βέλ-
 λων, ἐχθρῶν καὶ ἀλλοτρίων ἐγὼ μινασάμενον σκάρμασι καὶ
 λοιδορείαις καὶ ὀργαῖς καὶ βδελυείαις ἐπίσται τὸ θυμῶν ἡσυ-
 χίας ἀγῆν, μηδὲ ἀσχαλῆν ἐν τῷ λοιδορεῖσθαι παρὰ ὀρη-
 τα μὲν οὖν καὶ ἀνεξικακία οὕτως ἔστιν ἐπιπέδειξασθαι τῆς
 ἐχθροῖς, ἀπλότητα δὲ καὶ μεγαλοφροσύνην καὶ χρησῶ-
 τητα, μάλλον ἐν τῆς φιλίας. φίλον μὲν γὰρ οὐχ οὕτω τὸ
 ἀποιεῖν καλόν, ὡς ἀσχερὸν ὁ μὴ ποιεῖν δέομενον. ἐχθροῦ δὲ
 καὶ τὸ πινυεῖαι παρὰ λιπεῖν ἐν καμῶ παρὰ ἀχόντος, ἐπιπέδης
 ἔστι. τὸν δὲ καὶ πιασάδην συμπάθησαντα, καὶ δεητέδην συλ-
 λαβόμενον, καὶ πιασῶν ἐχθροῦ καὶ οἰκείῳ παρὰ γματος ἐν
 χρεία ἡσυχίῳις, ἀπουδῶν ἕνα καὶ παρὰ γμασιν ἐπιπέδειξάμε-
 νον, ὅσῳς ἐκ ἀγαπῆ τ' εὐμυθείας, ὧ δὲ ἐπαμεί τ' ἡσυχίῳις,

facere, æquanimitatis est. qui vero & miseratur inimicum afflictum, & opem fert indigenti, & filiis eius ac fa-
 milia aduerlo ipsorum tempore operam suam studiumque defert: hunc qui non amat ob animi humanitatem,
 neque ob probitatem laudat,

A aut propositum, vel quis eorum qui tecū sunt an-
 sam similitudine huic calumniae dederit, idq; stu-
 diose cauendum porro & fugiendum. Si enim alii
 rebus circumuenti insperatis atque tristibus, di-
 scunt quid sit utile, quomodo Merope ait :

-- me vero fortuna vices,
 Carissimis meorum mercedis loco
 Erudiere ademptis. --

quid impedit, quominus gratis docente magistrū
 admittentes inimicū, vtilitatē capiam⁹, & aliquid
 eorum quæ nos latebant discamus? Multa enim
 inimicus amico facilius sentit, cum amator, vt Pla-
 to ait, cæcutiat in amata re. Odio præter curiosita-
 tē etiam loquacitas adest. Hiero, cum ei quidam
 inimicus oris fœtorem exprobrasset, domum se ad
 vxorē recipiens, Quid hoc, inquit, rei est? cur tu
 mihi hoc non indicauisti? illa vero, vt erat pudica
 & simplex, Existimabam, ait, omnes viros sic ole-
 re. adco&quæ in sensus incurrit, & ad corpus per-
 tinent, & omnium cōspectui sunt exposita, prius
 ex inimicis quam ex amicis aut familiaribus co-
 gnoscimus. Iam linguæ continentiam, quæ pars
 est virtutis non exigua, obtemperantē rectæ ratio-
 ni semper habere non potest, nisi qui exercitatio-
 ne, accuratatione, laborisq; contentione pessimos
 affectus, qualis est ira, edomuerit. Voces enim
 quæ inuitis excidunt, de quibus illud dici potest,

Erupit claustris vallati dentibus oris,

& quod nonnulla verba euolant fortuito, maxime
 vbi animi excaudescētia exercitatio nō suba-
 cta quasi labimur & diffluimus: hæc inquam pfi-
 ciscuntur ab impotentia animi iram regere igna-
 ri, propter ruditatem iudicii, & vitæ rationē fero-
 ciorē. Cæterum orationi, leuissimæ rei, grauissi-
 ma (vt est apud diuinum Platonē) & apud deos &
 apud homines pœna est proposita. Silentium vbi-
 que est impune, neq; tantum, quod ait Hippocra-
 tes, contra sitim valet. maxime autem adhibitum
 vbi maledictis impetumur, grauitatem habet, est-
 que Socraticum quippiam, aut potius Hercule-
 um. siquidem Hercules etiam

Non, quantum vel musca, animū aduertit maledictis.

Neque hoc sane grauius & pulcrius est quiescere
 inimico criminante, & maledicum

Velut ob streperum scopulum praternatare:

fed exercitatio potior est. Condocefactus enim ra-
 citus ferre conuicia inimici, facile etiam ferēs inci-
 tationem vxoris maledicentis, neque perturba-
 beris amici aut fratris acerbioribus vocibus. & pa-
 trem quoque aut matrem iacentem vel verbera
 ingentem sine ira sustinebis. Etenim Socrates
 Xanthippam ferebat, iracundam morosamq; mu-
 lierem, quod facilius cum aliis se versaturū puta-
 bat, si istam sufferre adfueuisset. Multo autem præ-
 stat inimicorum & alienorum dicteria ac conui-
 cia, iras, & obscenas insectationes exercitatio-
 ne præparatum posse animo quieto & equo tolerare.
 Atq; hoc modo licet in inimicitis mansuetudi-
 nem & malorum tolerantiam demonstrare. Sim-
 plicitati & magnanimitati atque bonitati plus lo-
 ci hic est, quam in amicitis. non enim tam pul-
 crum est, bene amico facere, quam turpe nō face-
 re id, cum necessitas eius requirit. Cæterum obla-
 ta occasione vlciscendi inimicum, cum missum

F facere, æquanimitatis est. qui vero & miseratur inimicum afflictum, & opem fert indigenti, & filiis eius ac fa-
 milia aduerlo ipsorum tempore operam suam studiumque defert: hunc qui non amat ob animi humanitatem,
 neque ob probitatem laudat,

*Huic pectus atrum est, atq; adamantinum,
Efficta ferro viscera uehigent.*

Cæsari cū statuas Pompeii deiectas erigi iussisset, Cicero dixit, Pompeii st atuis restituēdis tuas defixisti. Itaque ne laudationi quidem parcendum est inimici, merito suo eam reportantis. hoc enim laudanti maiorem cōciliat quam laudato laudem: & cum alio tempore vituperat, creditur nō odio hominis id facere, sed quia factum eius improbet. & quod pulcerrimum est atque utilissimum, longissime abducitur ab inuidendo amicis res secundas aut familiaribus gloriam rei bene geste, qui vsu didicit etiam inimicos laudare, neq; morderi eorum successibus, aut inuidere iis prosperitatem. Et vero quænam alia exercitatio maiorem conferat animis nostris utilitatem, aut affectionem meliorem, quam quæ ex eo inuidentiam æmulationemq; malignam aufert? ut enim in ciuitate multa necessaria quidem ea, sed tamen mala, vbi consuetudine recepta vim legis adipiscuntur, non facile possunt aboleri, quantumuis damnosa sint: ita inimicitia cum odio introducit inuidiam, obrectationem, lætitiā de aduersis inimici rebus, acceptarū iniuriarum memoriam, eaq; in animo relinquit. accedunt fraudes, imposturæ, & insidiæ, quod hæc putamus aduersus inimicos neq; male neq; iniuste adhiberi: manentq; & alte radices agunt. q̄ nisi vsurpare aduersus inimicos caueamus, victi consuetudine postmodo etiam ad amicos transferimus. Quod si recte Pythagoras in brutis animalibus adfuefecit suos ad vitandam crudelitatem & iniurias, ideoque & aucupes improbauit, & piscium redemptis capturis, dimitti eos iussit, omnifque non feri animalis cæde interdixit: multo profecto honestius est in dissensionibus & contentionibus cum hominibus aliis inimicos nos esse ingenuos, iustos, & veraces, affectusq; prauos & degeneres ac maleficos compescere. ut in consuetudine cū amicis animus plane sedatus omni abstinere maleficio. Exercebat cum Domitio inimicitias Scaurus, eique actionem iudiciariam intentauerat. ante diem iudicio dictum seruus Domitii ad Scaurum venit, indicaturus eorum aliquid quæ ad eam actionem pertinerent, Scaurumque laterent. sed Scaurus indicium non admisit, hominemque correptum, ad dominum remisit. Cato Murenæ diem dixerat ambitus, & argumenta quibus reum peragere criminis posset conquirebat. cum sequebantur, ut erat moribus receptum, qui obseruarent quid ageretur. ii persæpe quærebant è Catone, an ista die aliquid tractaturus esset quod ad iudicium Murenianum pertineret. si acturum se ea in causa quicquam negaret, fidem habebant viro, & discedebant. Hæc quidem maximum continet argumentum Catonianæ existimationis. sed maius hoc est atq; pulcrius, quod iustitiam etiam aduersus inimicos adhibere adfuefacti nunquam iniuste sumus aut per fraudationem cum amicis acturi. Sed quoniam, ut dixit Simonides, omnibus cassitis cassidem oportet esse innatam, ita etiam omnis natura humana profert studium rixandi, obrectationem, & inuidiam vanorum affectam (ut ait Pindarus) hominum: non mediocriter profecto rebus suis consuluerit, qui istas animi affectiones in inimicos quasi effundens expurget, & cloacis ut sic dicam quibusdam ductis ista quam longissime à sociis & domesticis deriuat. Quod mihi animaduertisse Onomademus videtur, homo rationum ciuiliū peritus. qui cum in Chio orta seditione à potentiore staret parte, hortatus est socios, ne omnes aduersarios eiicerēt, sed quosdā in ciuitate relinquerent.

A κείνος δὲ ἀδάμωτος ἢ σιδάρου κεχάλασται μέλαινα καρδία. τὰ Κάσσει κελύσαντι τὰς Πομπηίου τιμὰς ἀράσασθαι κατὰ βεληιδύας, ὁ Κικέρων, Τὰς Πομπηίου (φησὶν) ἀδρίαι τὰς ἔφησας, τοὺς δὲ σοὺς ἐπήξας. ὅθεν οὐδ' ἐπαίνου φειγέον ὁδὲ τιμῆς πᾶσι ἀνδρῶς ἐξήρου, δικαίως βύδοκίμησαντος. ἐπαῖνον τε γὰρ φέρεται μείζονα τοῖς ἐπαῖνοσι, καὶ πίστιν ἐχθρῶν καὶ ἀλλοτρίων, ὡς ἔτ' ἀνδρῶν μισῶν, ἀλλὰ τίς πορθεῖν ἀποδοκιμάζων ὁ ἰκέλλισον καὶ χρησιμώτατον, ἀπώτατα κατὰ τὰς τῶν φθονεῖν καὶ φίλοις βύτορθεσι, καὶ κατὰ τὸν οἰκείους, ὁ τοὺς ἐξήρου ἐπιθεῖς ἐπαῖνεῖν, καὶ μὴ δάκνησαι μὴ δὲ βασκαίνειν δὲ πορθεῖν τῶν. καὶ τοὺς ἀσκησις ἐπέρα μείζονα ὠφέλιμα ἐνεργάζεται τῆς ψυχῆς, ἢ ἀφάρτησιν κρείττονα, τῆς ἀφαιρέσεως ὁ διζήλων ἡμῶν καὶ φιλόφθονον; ὡς γὰρ ἐν πολέμῳ πολλὰ τῶν ἀγαθῶν, ἄλλως ὁ φαύλων, ἔθος λαβόντα καὶ νόμου δυνάμειν, ὅσα ἔστι ραδίως ἀπώσασθαι βλαπτομένους, οὕτως ἢ ἐξήρα σμεινισάσθαι τὰ μίση φθόνον, ζήλοτυπία, ὅτι χαρὸς καὶ μνησικακία ἐναπολείπει. ὡς ὁ τῶν τοῖς, καὶ πρῶτος, καὶ ἀπάτη, καὶ ὅτι βελή δοκῶσα μὴ φαύλων εἶναι μὴ δὲ ἀδικῶν πρὸς ἐξήρον, ἀν' ἐγγύηται, ὡς ἀμύνει διαπάλλακτος. εἴτα χεῖρῶνται πρὸς τοὺς φίλους αὐτοῖς ὑποσμηθείας, ἀν' μὴ φιλαζώνται πρὸς τοὺς ἐξήρους. εἴτ' οὖν ὀρθῶς ὁ Πυθαγόρας, ἐν ἀλόγισ ζώοις ἐθίζων ὁμότητος ἀπέχεσθαι καὶ πλεονεξίας, ὀρνεῶν τε θηρῶν παρητεῖτο, καὶ βόλους ἀνούμους ἰσθῶν, ἐκέλευεν ἀφίεσθαι, καὶ πρῶτος ἡμέρου ζώου φόνον ἀπὸ τῆς πόλιν δὴ που σιμώτερον ὅστιν, ἐν ἀφάρτησι πρὸς ἀνδρῶν τοῖς καὶ φιλονεικίας ἡμῶν ἐξήρον ὄντα καὶ δίκαιον καὶ ἀψυδῆ, τὰ μορθηρὰ καὶ ἀγνή καὶ κακουργα πᾶσι χεῖρῶνται καὶ ταπεινά ποιεῖν. ὅπως ἐν τοῖς πρὸς τοὺς φίλους συμβολαίοις πρῶτα πασιν ἀφίεσθαι, καὶ ἀπέχεται τῶν κακουργεῖν.

D Σκαῦρος, ἐξήρος ἢ Δομιτίου καὶ κατήρατος οἰκέτης οὖν τῶ Δομιτίου πρὸς τῆς δίκης ἦκε πρὸς αὐτὸν ὡς ἔχων τὴ μινύσασθαι τῶν λαθάνοντων ἐκείνων ὁ δὲ ὅσα εἶπεν εἰπεῖν, ἀλλὰ συλλαβῶν τὸν ἀνδρῶν, ἀπέπειλε πρὸς τὸν δεσπότην. Κάτωνι δὲ Μουρίαι διώκοντι δημοκρατίας, καὶ σμεινισάσθαι τοὺς ἐλέγχους, ὅς ἔθους παρηκλύθου οἱ τὰ πορθεῖν τὸν πορθεῖν τὸν πορθεῖν. πολλάκις οὖν αὐτὸν ἠρώτων εἴ τι μέλλει σήμερον σμεινισάσθαι πρὸς τὴν κατήρατος εἰ δὲ μὴ φαίη, πρὸς ὄντες ἀπέπεισαν. ταῦτα μὲν οὖν αὐτῶ τῆς δόξης ἔχει τεκμήριον μέγιστον, ἀλλὰ μείζον καὶ

E κέλλισον, ὅτι τὰ δικαίω χεῖρῶνται καὶ πρὸς ἐξήρους ἐπιθεῖταις, ὁδὲ ποτε μὴ πρὸς ἐξήρους ἀδικῶν καὶ πρῶτος τοῖς σμεινισάσθαι καὶ φίλοις. ἐπεὶ δὲ πάσαις χερδαλήσι χεῖρ ἄφρον ἐγγυέσθαι, κατὰ τὸ Σιμωνίδην καὶ πᾶσα φύσις ἀνδρῶν φέρεται φιλονεικίας καὶ ζήλοτυπία καὶ φθόνον, κενεοφρόνων ἐπαίων ἀνδρῶν (ὡς φησὶ Πίνδαρος) οὐ μινύσων ἀπὸ τῶν ὠφελίτων τῶν παθῶν τούτων, ποιούμηνος ἀπὸ κατὰ τὸν τοῖς ἐξήρους, καὶ ἀπὸ τῶν ὄχουσις, πορρωτάτω τῶν ἐπαίων καὶ οἰκείων. καὶ τῶν, ὡς εἶπεν, σμεινισάσθαι πολίτην ἀνὴρ Ὀνομάδημος, ἐν Χίῳ τὸν χεῖρῶνται

F μείζον ἐν τῶν ἡμῶν, παρῆνει τοῖς ἐπαίσι μὴ πρῶτος ὅσα ἐλάσασθαι τοῖς ἀντιπρῶτοις, ἀλλ' ὑπολείπασθαι πινυς.

Ο'πως (έφη) μή πρὸς τοῖς φίλοις ἐρξώμεθα Διὰ φέρει-
 αται, τῶν ἐχθρῶν πρῶτα πασι ἀπαλλαγῆτες. οὐκ οὐ καὶ
 ἠὲ κατὰ μαλισχόμενα ταῦτα τὰ πάθη πρὸς τοῖς ἐχθροῖς,
 ἢ τῶν ἐνοχλήσει τοῖς φίλοις. Οὐ γὰρ κεραμεὶ δεῖ κερα-
 μέα φθονεῖν, ὥσπερ αἰδοῖν αἰδοῦν (καθ' Ἡσίοδον) ὥσπερ γεί-
 τονα ζῆλου, ὥσπερ ἀεψιὸν, ὥσπερ ἀδελφὸν εἰς ἀφενος σπυ-
 δόντα, καὶ τυγχάνοντα χρεῶν παροσμῶν ἄλλ' εἰ μη-
 δεῖς ἔσπας ἔστιν ἄλλος ἀπαλλαγῆς εἰδῶν καὶ φθόνων καὶ
 φιλονεικῶν, ἔτι ζε σαυτὸν δάκνειται μή τῶν ἐχθρῶν διημε-
 ριῶτων, καὶ παρῆψε καὶ χάρητε ὁ φιλονεικῶν ἐν ἐκεί-
 νοις διημερῶν. ὡσπερ γὰρ οἱ χερσέντες γεωργὸι τὰ ῥόδα καὶ
 τὰ ἴα βελτίω ποιεῖν νομίζουσι, σκέρδα καὶ κρίμματα πα-
 ραφύττοντες. (ἀποκρίνεται γὰρ εἰς ἐκεῖνα πρῶτον ὅσον ἐνε-
 ῖται ἔσθ' ἡ δριμύ καὶ δυσῶδες) οὕτω καὶ ὁ ἐχθρὸς ἀναλαμοῦ-
 ρων καὶ ἀεψιῶν ὁ βασίλειον καὶ κακῆτες, ἀμυδρῆρον
 παρέξει τοῖς φίλοις ὁ ἀπαρῆτοι καὶ ἀλυπότερον. δὲ καὶ
 τὰ ἀμίλλας πρὸς ἐκεῖνοισι ἐστὶ ποιητέον ἄρ' ἴδ' ἔστι ἢ ἐξ-
 χῆς ἢ πορισμῶν διχῶν, μή δακρυόμοις μόνον, ἀπὲρ πλέον
 ἠὲ ἔχουσι, ἀλλὰ καὶ πρῶτα ἀφ' ἀφύλακτον τὰς δὲ ὧν πλέον
 ἔχουσι, καὶ πειρωμένοις ἄρ' ἀλέειν τὰς ἐπιμελείας καὶ
 φιλοπορίας, καὶ τὰ σφραγίσσειν καὶ παρῆσαι ἑαυτοῖς. ὡς
 Θεμιστοκλῆς ἐλεγε ὅτι εἰάν ἀπὸν καθυδεῖν τίω ἐν Μα-
 ραθαῖν τῆ Μιλτιάδου νίκην. ὁ μὲν γὰρ δι' τύχην Διὰ φέρει
 αὐτὸν τὸν ἐχθρὸν ἠγούμενος ἐν στρατῷ, ἢ σιωπηραῖς, ἢ
 πολιτείαις, ἢ ἀφ' ἀφίλοις καὶ ἠγεμόσιν, ὅτι τὸ ἀπαρῆσαι
 τὴν καὶ ζῆλου, εἰς τὸ βασκαίνειν πρῶτα πασι καὶ ἀθυμεῖν
 καταδύμενος, ἐργῶ τὰ φθόνων καὶ ἀπαρῆται σῶεσθαι.
 ὁ δὲ μή τυφλόμοις πρὸς τὸ μισοῦμενος, ἀλλὰ καὶ βίου
 καὶ ἡθῶν καὶ λόγων καὶ ἔργων γινόμενος πατὴρ διχῶν,
 τὰ πλείστα κατόψεται τῶν ζῆλουμοιῶν, δὲ ἐπιμελείας καὶ
 παρορίας καὶ ἀπαρῆσαι χρεῶν ἀεγνοῦμενα τοῖς κεκτη-
 μένοις, καὶ πρὸς ταῦτα σιωπῶν ἐπὶ ἀσκήσει ὁ φιλοπῆμον
 αὐτὸν καὶ φιλόλογον, ὁ δὲ χασμαδὲς ἐκρέψει καὶ ῥάθυμον.
 εἰ δὲ πῶς οἱ ἐχθροὶ κλακῶντες, ἢ πρῶτα χρεῶν, ἢ δι-
 κάζοντες, ἢ μισηροῦντες, ἀγρῶν καὶ ἀειδύστεροις δι-
 κροῖσι κερπιδῶν δυνάμεις ἐν αὐλαῖς ἢ πολιτείαις, ὅτι
 ἐνοχλήσειν ἡμᾶς, ἀλλὰ μάλλον δι' φρανοδοῖσι, τὴν αὐτῶν
 ἐλάττειν, καὶ τὸ καθῆρον τὸ βίου καὶ ἀνύσειν ἀπὸ
 ἡνίας. Ἄπας γὰρ ὁ ἄρ' ἡνίας καὶ ἄρ' ἡνίας χρεῶν ὅτι
 αἰτάξιος ἀρετῆς, καὶ Πλάτωνας. καὶ τὸ τῆ Σόλωνος ἔχειν
 ἀεὶ δεῖ ἀπαρῆσαι, Ἄλλ' ἡμῖς αὐτοῖς οὐ Διὰ φέρειμεθα
 Τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον. ὥσπερ γε βοᾶς δεδειπνισμένων
 θεῶν, ὥσπερ πῆμας ζῆλωσιν καὶ παρορίας παρ' ἀ-
 νοῦχοις καὶ παλαγῆς, καὶ σαβαπείας βασιλέων. ζῆλω-
 τὸν γὰρ ὥσπερ, ὥσπερ καλόν, δὲ ἀγρῶν φύλομον. ἀλλ' ἐπι-
 τυφλόμοις ὁ φιλοῦν πρὸς τὸ φιλοῦμενος, ὡς φησὶν ὁ Πλά-
 των, καὶ παρῆσαι μάλλον ἡμῖν οἱ ἐχθροὶ ἀγρημονοῦντες
 ἀφῆσαι. δεῖ δὲ μήτε ὁ χερσέν ἐφ' οἷς ἀμυδρῶσι,
 ἐργῶ εἶναι, μήτε ὁ λυπόμενος ἐφ' οἷς κερπιδῶν, ἀλλ'
 ἐπιμελείας δι' ἀμφοτέρων, ὅπως τὰ μὲν φυλακῆ-
 μένοι, βελτίω ὡμῶν αὐτῶν, τὰ δὲ μιμούμενοι, μή χερ-
 ρένες.

A dicebat enim alioqui periculum fore, ne omnibus inimicis sublati cum amicis extiturae ipsis essent controuersa. Eodem modo isti in inimicos insumpti prauis affectus, minus molesti erunt amicis. Necesse enim non est ut figulus figulo inuideat, & cantor catori, sic ut Hesiodus cecinit: neque emulatio maleuola inter vicinos, cognatos aut fratres necessaria est, altero ad opes properate, & successibus vite prosperis. Sed si omnino nulla alia ratio inueniri potest, qua rixis, inuidia, contentionibus libereris, condocefacito teipsum ut inimicorum latis rebus mordearis, in iisque studium concertandi tuum irita, imprime, acue. Sicut enim sciti agricolae rosas & violas putant se facere meliores, si halia & cepas iuxta plantent: quod in ea excernitur quiddam alimento acerbum inest aut foetidum: ita inimicus quoque excipiens inuidiae & malignitatis tuae ictus, beneuolentorem te amicis secunda ventibus fortuna reddet atque commodiorem. Itaque cum inimicis contendendum est de gloria, potentia, aut licitis rei familiaris incrementis, ut non vramur modo si in hoc genere ab iis superemur, sed & omnia ea obseruemus unde illi nobis priores fieri potuerunt, conemurque eorum vincere industria, constantiam laboris, & temperantiam, nosque ipsi obseruemus. quare ratione dixit Themistocles, sibi Miltiadis Marathonica victoria somnos adimi. Qui enim inimicum existimat priores ferre in honoribus publicis, aut patrociniis, aut reip. procuracione, aut apud amicos vel principes: is si ab agendo & amulando omnino ad inuidendum & animo languendum se conuertat: inani certe inefficacique conflictatur inuidencia. Qui vero non exaccatur odio inimici, sed vitam eius, mores, dicta, factaque ut incorruptus spectator contemplatur: is pleraque eorum, quorum sinistra amulatione correptus est, intelliget ei diligentia, prouidentia, probisque actionibus parra esse: eodemque contendens, studium honestatis gloriaeque suum augebit, vanitate & locordia affectuum amputatis. Sin eueniat, ut inimici adulando, nequitiose agendo, causas forenses tractando, aut operam mercenariam locando in rebus turpibus atque illiberalibus videantur aliquid potentiae in aulis rebus publicisve consecuti, fructum inde nonnullum percipere: non modo id molestiam nobis obiiciet nullam, sed & gaudium adferet, nostram libertatem vitamque puram & contumelie expertem iis opponentibus. Quidquid enim supra & infra terram est, auri, comparari cum virtute non meretur: siquidem Platonem audimus. Est etiam in promptu Solonis illud habendum:

At nos virtutem non permutabimus horum, pulcraque virtutis munera, diuitiis. *At nos virtutem non permutabimus horum, pulcraque virtutis munera, diuitiis.* nedum virtuti nostrae praeframus acclamationes theatrorum epulis corruptorum, aut honores & priores accubitus apud eunuchos & pellices & fattrapas regum: nihil enim horum dignum est admiratione aut amulatione, neque pulcrum, quod a turpitudine proficiscitur. nisi quod amas obaccatur in consideratione rei amatae, & facilius sentimus turpitudinem cum ea ab inimicis admittitur. Caeterum neque conceptum de eorum peccatis gaudium, neque dolor nobis ob eorum recte

facta obortus otiosa esse debent: sed rationes utrinque instituenda ita sunt, ut & eorum erratis cauendis praestantiores, & imitandis recte factis non deteriores ipsis, existamus.